

Проблеми територіального розвитку

УДК 332.1:334.716:338.27:005

Є.І. Бойко

Методологічні положення прогнозування розвитку промислового виробництва регіону

Висвітлено методологічні положення формування прогнозів розвитку промислового виробництва регіону. Акцентується увага на забезпеченні оптимальних перспективних управлінських рішень, моделюванні основних задач прогнозування, визначенні основних показників розвитку промислових підприємств: прибутку, собівартості, рентабельності основного капіталу, обсягів продукції і послуг. Розглянуто сценарії для побудови прогнозів.

Ключові слова: прогнозування, розвиток, промислове виробництво, розширене відтворення.

Науково-технічний прогрес створив умови для паралельного удосконалення основних складових промислового виробництва і розвитку теорії прогнозування його зростання. Успішне прогнозування складних процесів поступу промислового виробництва обумовлює необхідність розробки нових методологічних положень, що вимагає в першу чергу створення наукової основи технології прогнозування зростання промислового виробництва і розробки формалізованих моделей управління виробництвом.

Процес прогнозування розвитку промислового виробництва характеризується такими положеннями:

- промислове виробництво розглядається як велика система, що складається з відповідних частин (підсистем), мета функціонування кожної з них підпорядкована загальній меті функціонування всієї системи;
- при побудові системи прогнозування використовуються загальні принципи кібернетики: зворотній зв'язок, ієрархічність, саморегулювання, моделювання тощо;
- широке використання економіко-математичних методів і моделей.

Складність процесів прогнозування розвитку промислового виробництва обумовлена наявністю багатьох технічних, технологічних, економічних і соціально-правових аспектів його функціонування. З точки зору організації управління системою доцільно розглядати і описувати один з цих аспектів, який обирається, виходячи з мети прогнозування.

Основою досконалості прогнозування є забезпечення оптимальних перспективних управлінських рішень, що засвідчує якість управління. Дотримання принципу оптимальності досягається на основі аналізу різних варіантів розвитку і вибору критерію оптимальності. У випадку складних систем критерій оптимальності повинен бути вибраний для кожної підсистеми з урахуванням відповідності їх загальному показнику всієї системи.

Економічне прогнозування розвитку промислового виробництва має особливе значення, оскільки його показники характеризують результати всієї господарської діяльності виробництва, і проявляється безпосередньо в збалансуванні праці,

© Є.І. Бойко, 2009.

витрат виробництва, прибутку і рентабельності. В такому розумінні економічне прогнозування спрямовує управлінські рішення по всіх функціях, рівнях і напрямках діяльності промислового виробництва. Моделювання основних завдань прогнозування розвитку промислового виробництва полягає у дослідженні основних показників діяльності виробництва, зокрема, собівартості, основного капіталу, обсягу продукції і послуг, прибутку, рентабельності тощо. Ґрунтовне дослідження і аналіз економічних показників функціонування промислового виробництва забезпечують відповідну інформацію для побудови загальної моделі функціонування багатоступеневої складної системи, якою є промислове виробництво, визначення його основних параметрів.

Економіко-математична модель – це система економічних і організаційних принципів, які визначають методи прогнозування, зв'язки та взаємні залежності елементів і форм організації взаємодії керуючої та керованої підсистем промислового виробництва. При цьому потрібно враховувати ступінь раціональної централізації управління, підвищення оперативності управління, чітке визначення принципів і критеріїв прогнозування розвитку промислового виробництва.

Виділення задач економічного прогнозування розвитку промислового виробництва має такі цілі: прискорення розробки прогнозів і скорочення розриву між ними і зовнішньою базою; економічне обґрунтування прогнозів розвитку виробництва і можливих корекцій їх при виникненні відхилень; встановлення методичної єдності економічного прогнозування і оперативного визначення завдань розвитку промислового виробництва. При визначенні кола задач, які передбачається використати для економічного прогнозування, потрібно враховувати важливість тієї чи іншої задачі для розвитку промислового виробництва, трудоемність їх виконання, достовірність, стабільність інформації, необхідної для розрахунку прогнозних показників.

Використання математичних методів у прогнозуванні і комп'ютерної техніки для обробки економічної інформації створює широкі можливості для управління промисловим виробництвом регіону на якісно новій основі. Воно дозволяє визначати не тільки кількісні співвідношення між окремими елементами і сторонами відтворення, але й розглядати їх з якісного боку, тобто знаходити відповідність, яка забезпечує економічність, ефективність, що досягається внаслідок розв'язку прогнозних задач розвитку промислового виробництва регіону. Розв'язок такого роду економіко-математичних задач вимагає економіко-математичного моделювання основних показників: прибутку, собівартості, рентабельності основного капіталу, обсягів продукції і послуг та інших важливих показників.

Моделювання основних прогнозних показників розглянемо, для прикладу, у плані затрат ресурсів при виготовленні продукції. Затрати на виробництво і реалізацію продукції акумулюються у такому показнику, як собівартість продукції. Собівартість продукції виражає у грошовій формі затрати на споживання при виготовленні продукції засобів виробництва, оплату праці, послуг інших підприємств, затрати на управління і обслуговування виробництва, витрати на реалізацію продукції. Структура собівартості характеризується складом і співвідношенням окремих елементів витрат і статей в загальних затратах на виробництво продукції. Зазвичай структуру собівартості продукції розглядають у двох розрізах: за елементами витрат (для визначення складу затрат при складанні звітів щодо загальної суми витрат на виробництво продукції); за статтями витрат. Групування витрат на виробництво продукції за статтями затрат необхідне для визначення виробничих витрат за характером їх виникнення і призначення та

використовується для складання кошторису затрат на виробництво і реалізацію окремих видів продукції.

Залежно від способу віднесення затрат на собівартість одиниці продукції витрати поділяються на прямі і опосередковані. До прямих належать усі витрати, які при калькулюванні безпосередньо відносяться на собівартість даного виду продукції. До опосередкованих витрат належать затрати, які розподіляються між собівартістю різних видів продукції опосередкованим шляхом, умовно.

Виходячи з частки окремих елементів затрат у собівартості промислової продукції, можна виділити такі групи галузей промислового виробництва: трудоємні, матеріалоємні, енергоємні. Віднесення тієї чи іншої галузі промисловості до однієї з наведених груп дає можливість визначити, за рахунок яких джерел в першу чергу може здійснюватися зниження собівартості продукції.

Поділ всіх засобів виробництва на основні і оборотні фонди впливає з відмінностей їх ролі у виробничому процесі, в утворенні готового продукту, а також у методах перенесення їх вартості на продукт праці. Однак процес відтворення продукту не завершується на стадії його виготовлення у сфері виробництва, а передбачає рух продукту від виробника до споживача, що неминуче пов'язано з обігом грошових засобів, які обслуговують процес обороту товарів.

На обсяг, структуру і швидкість руху оборотних засобів впливає багато факторів, основними з яких є:

- обсяг виробничої діяльності, загальна сума витрат на виробництво продукції та їх структура, питома вага матеріальних і трудових ресурсів;
- технологія виробництва продукції і організаційні форми виробництва (індивідуальне, дрібносерійне, крупносерійне, масове виробництво);
- загальна тривалість виробничого циклу та інтенсивність зростання витрат у процесі виробництва;
- рівень кооперування і залежність від інших підприємств і галузей (кількість постачальників, спосіб транспортування, партії поставок, умови зберігання на складах тощо).

Величина оборотних коштів визначається залежно від обсягу виготовлення продукції, затрат на інші потреби, а також залежно від швидкості їх обороту, тобто тривалості перебування оборотних коштів на окремих стадіях процесу виробництва.

Виробнича структура основних фондів і динаміка цієї структури є показниками технічного рівня промислового виробництва і мають великий вплив на ефективність інвестицій в основні фонди. Що вища частка машин, обладнання у складі основних фондів, то більше продукції може бути виготовлено на 1 грн. основних фондів. На структуру основних фондів впливає рівень концентрації, спеціалізації і кооперування виробництва, який обумовлює рівень механізації і автоматизації виробництва.

Структура основних фондів не однакова в різних галузях, що пояснюється передусім техніко-економічними особливостями галузей. Ця важлива обставина повинна враховуватися при прогнозуванні розвитку промислового виробництва регіону. Так, обладнання та пристрої найбільшу питому вагу в загальній сумі основних фондів мають у добувній промисловості (85%), в нафтодобувній (71%), газовій (64%). Найбільша питома вага будівель в основних фондах припадає на легку промисловість (44%), в машинобудуванні (42%), харчовій промисловості (38%). Силові машини і обладнання значну частину складають в основних фондах електростанцій, паперової і деревообробної промисловості.

У зв'язку з особливостями участі основних фондів у виробничому процесі функціональний зв'язок їх з випуском продукції має двосторонній характер: по лінії їх витрачання – перенесення вартості на виготовлений продукт у міру зношення, яка включається у собівартість продукту у вигляді амортизаційних відрахувань, і по лінії їх утворення в розмірах, необхідних для виконання виробничої програми.

Загальна потреба в основних фондах визначається залежно від передбаченого виготовлення обсягу продукції і їх віддачі, а також вибуття основних фондів протягом прогнозного періоду. При прогнозуванні зростання обсягу продукції слід передбачати збільшення основних фондів за рахунок власних джерел фінансування та залучення зовнішніх інвестицій.

Оскільки обсяг продукції залежить безпосередньо від тієї частини основних фондів, які беруть участь у виробничому процесі при виготовленні продукту, то збільшення активної частини основних фондів може слугувати при прогнозуванні зростання випуску продукції. Активна частина основних фондів забезпечує виготовлення продукції, і тому зв'язок основних фондів з випуском продукції може бути виражений через коефіцієнт фондоемності. Приріст основних фондів має значний вплив на зміну фондоозброєності праці й відповідно на зростання обсягу продукції. Ступінь впливу приросту основних фондів може бути відображено матрицею коефіцієнтів прирестної фондоемності:

$$K_{ij} = \frac{\Delta\Phi_{ij}}{\Delta X_j},$$

де $\Delta\Phi_{ij}$ – приріст основних фондів.

У розширеному відтворенні продукту бере участь весь обсяг основних фондів, а не тільки їх приріст. Основні фонди впливають на відтворення продукту не тільки своїм обсягом, але й матеріально-речовою і технічною структурою. Причому вимір усіх цих чинників можливий лише на основі коефіцієнтів фондоемності. Розрахунок коефіцієнтів ведеться лише на приріст продукції, що в сучасних інформаційних умовах має значні складності і умовності в розрахунках.

Вважати, що тільки приріст основних фондів викликає приріст продукції, є значним спрощенням, оскільки зростання виробництва можливе за рахунок реконструкції і реновації основних фондів при їх якісному оновленні. Прогнозувати ж окремо приріст продукції за рахунок нового будівництва і реконструкції, штучно розділяючи їх вплив, недоцільно. Застосування і використання у прогнозних розрахунках коефіцієнтів фондоемності дозволяє не враховувати лаг, оскільки основні фонди в середньорічному вимірі беруть участь у виробництві продукції в даному році, тоді як з приростом основних фондів приріст продукції може бути отриманий лише через відповідний проміжок часу.

Питання науково обґрунтованого пошуку оптимальних рішень у різних економічних ситуаціях, підвищення ефективності промислового виробництва має особливу важливість. При цьому необхідно приділяти достатньо уваги комплексності розвитку промислових підприємств як основної ланки промислового виробництва, в яких оптимізувалися б основні параметри, що характеризують економіко-технічну і організаційну структуру виробничої системи. Оптимізація виробничої діяльності промислових об'єктів як однієї з локальних ланок промислового виробництва повинна враховувати траєкторію розвитку промислового виробництва.

Одним з актуальних завдань оптимального прогнозування промислового підприємства є розробка оптимальних програм, в яких поєднувались би необхідні передумови ефективної діяльності підприємств за умови дотримання запитів ринку. Для промислових підприємств, які характеризуються, як правило, серійним багатонаменклатурним типом виробництва, повинні враховуватися такі специфічні особливості, як обов'язкове виконання виробництва виробів за номенклатурою по групах і видах продукції згідно з вимогами ринку, особливості технології, сировини, специфіка затрат. При цьому необхідно враховувати необхідність досягнення відповідного рівня основних економічних показників розвитку виробництва, які характеризують, з одного боку, використані ресурси, а з другого – результати функціонування.

При оптимізації виробничих програм об'єктів промислового виробництва можуть бути поставлені завдання, спрямовані на визначення оптимальної номенклатури і розподіл виробничої програми підприємств при розробці основних показників на середньостроковий прогнозний період; завдання оптимального розподілу програми випуску продукції по прогнозних періодах під кутом зору максимальних результатів діяльності підприємств або мінімізації витрат на виробництво продукції.

Основною метою розробки прогнозних показників розвитку промислового виробництва та його суб'єктів є:

- підвищення рівня розрахункової основи планування виробництва;
- забезпечення необхідної послідовності і неперервності в плануванні шляхом одночасної розробки прогнозів на коротко – і довготермінові періоди у випадках відхилень від розрахункових обсягів виробництва і окремих його показників;
- досягнення методичної єдності виробничого планування і прогнозних розрахунків;
- оптимізація прогнозних розрахунків шляхом розробки варіантів з метою вибору найкращого, які в подальшому в узгодженні з плануванням дають можливість здійснити повніше обґрунтування конкретних завдань для підприємств.

При цьому основною передумовою методичної і розрахункової єдності планування виробництва і його прогнозування є ідентичність вхідної інформації. На функціональному рівні будь-яка виробнича система є системою перетворення ресурсів. При цьому можна виділити вхідні ресурси (матеріали, енергетичні, трудові тощо) і вихідні ресурси (продукція, фінанси, послуги та ін.). З такої точки зору планування, прогнозування і управління функціонуванням виробничою системою в кінцевому підсумку зводиться, по-перше, до планування і управління ресурсами і, по-друге, до планування і управління перетворенням ресурсів.

Дослідження можливих альтернатив розвитку промислового виробництва на тривалу перспективу, оцінка можливостей, пов'язаних з реалізацією кожної альтернативи, визначення шляхів, забезпечення максимально сприятливих можливостей – ось основні завдання, які повинні забезпечити прогнозні розрахунки.

Для цього доцільно використати метод, який передбачає розробку трьох сценаріїв майбутнього розвитку промислового виробництва регіону – оптимістичного, базового і песимістичного. Кожне з них досліджується кількісно з до-

статнім ступенем деталізації і в підсумку приймається для виконання найбільш обґрунтованих варіантів основних припущень.

Розробка таких сценаріїв – один з можливих шляхів вивчення практичних наслідків здійснення політики, спрямованої на розвиток промислового виробництва регіону. При розробці і аналізі сценаріїв розвитку використовуються методи моделювання, а також інші методи прогнозування.

Три основні сценарії економічного розвитку охоплюють ряд альтернатив майбутнього промислового виробництва регіону. Оптимістичний варіант ґрунтується на припущенні, що в майбутньому відбудуться якісні зміни в розвитку промислового виробництва регіону (нові технології, інноваційні вироби тощо), які забезпечать значне зростання обсягу продукції, продуктивності праці на інноваційних засадах.

Базовий варіант передбачає збереження основних умов розвитку з деякими якісними інноваційними змінними, які забезпечать сталість тенденцій зростання, котрі мали місце в минулому.

Песимістичний варіант передбачає деяке зниження темпів зростання у зв'язку з дією негативних чинників, які були відсутні в минулому (наприклад, зростання цін на енергоносії, зменшення інвестицій тощо).

За всіх умов оптимістичний і песимістичний сценарії апроксимують практичні варіанти максимальних і мінімальних темпів розвитку промислового виробництва регіону. Між оптимістичним і песимістичним варіантами знаходиться варіант поміркованого розвитку, в котрому враховуються деякі зміни економічних факторів, які стримують очікувані темпи зростання. Можливо, що цей середній сценарій зростання у багатьох аспектах є найбільш реалістичний. Справжній шлях подальшого розвитку промислового виробництва регіону буде залежати від державної політики розвитку промисловості, стану інвестиційного і ресурсного забезпечення промислового виробництва регіону.

Сценарії охоплюють різні аспекти економічного зростання промислового виробництва регіону:

- наявність трудових ресурсів;
- попит і пропозиція ресурсів;
- наявність інвестицій;
- політика цін;
- потреба в капіталі;
- охорона навколишнього середовища.

Мета формування сценаріїв – визначити аспекти, які взаємодіють між собою, впливають на кількісні контури зростання промислового виробництва регіону (обсяги промислової продукції і послуги, прибуток, продуктивність праці та ін.).

Сучасне промислове виробництво складається з ряду секторів, між якими існують складні взаємозв'язки і взаємозалежності. Тому зміни, що відбуваються в одному секторі, через систему взаємозалежностей впливають на інші сектори. Через те при дослідженні особливостей подальшого розвитку необхідно проаналізувати якомога більше число секторів і взаємозв'язків між ними.

Досліджуючи розвиток достатньої кількості секторів, можна уникнути часткової оптимізації, яка не буде відображати реальних тенденцій і майбутніх можливостей зростання промислового виробництва регіону.

Для прогнозних розрахунків за трьома сценаріями доцільно, передусім, використати економетричні моделі. Однак у процесі прогнозування можна залучати й інші методи, зокрема імітаційного моделювання, економіко-математичні оптимі-

заційні моделі. У процесі деталізації доцільно залучати також зокрема метод аналізу тенденцій розвитку в поєднанні з прогностичними оцінками. Хоча математичні моделі дають наближене відображення реальної дійсності, однак вони ж все-таки забезпечують структуровану і внутрішньо погоджену основу для оцінок.

Основними обмеженнями для оптимального варіанту розвитку промислового виробництва регіону можуть бути виробничі потужності підприємств, які в свою чергу залежать від величини капітальних і трудових ресурсів, а також від технічного і організаційного рівнів виробництва.

При формуванні прогностичних варіантів за сценаріями припускається, що суттєвої нестачі сировини і матеріалів не буде, а у випадку їх дефіциту існує можливість компенсувати нестачу за рахунок імпорту при порівняльних витратах. Впровадження нових технологій буде здійснюватися темпами, які не вимагатимуть суттєвого відтоку основних фондів від виробничого використання. Цінами базового періоду, які враховуються у прогностичних розрахунках, можуть служити поточні ціни на енергоресурси та можливе їх зростання у прогностичному періоді. Це означає, що прогностичні оцінки враховують обмежувальну дію на попит, високий рівень сучасних цін.

Стосовно робочої сили, можна прийняти до уваги обставину, яка передбачає, що темпи зростання чисельності працюючих будуть приблизно такими, як і темпи росту населення. Зрозуміло, що в них можливі коливання відповідно до змін вікової структури населення.

Вибір середнього рівня безробіття для тривалої перспективи відображає зменшення в загальній чисельності працівників низької кваліфікації (за рахунок активізації профтехосвіти).

Можна припустити, що капітал, особливо приватного сектора, буде повністю задіяний на рівні ефективності базового періоду. Це означає, що не буде прийнято додатково великих інвестиційних програм щодо захисту навколишнього середовища, залишаться тільки ті, які вже реалізуються або затверджені сьогодні. З точки зору ризикової доцільності подібні інвестиції є непродуктивним розміщенням капіталу.

Також доцільно враховувати припущення, що темпи удосконалення технології будуть зростати перші п'ять років прогностичного періоду в діапазоні 1,3–1,5, оскільки їх зростання в базовому періоді не може залишатися таким і в майбутньому періоді. Це відповідатиме необхідності зростання сумарної продуктивності факторів виробництва при запланованих урядом збільшеннях витрат на заробітну плату.

Важливе значення для розвитку промислового виробництва регіону має державна політика стосовно господарської діяльності. Державна політика для зростання промислового виробництва має бути сприятливою, оскільки вона також стимулюватиме зростання інвестиційної активності, використання праці, ресурсне забезпечення, покращення системи цін як механізму розподілу ресурсів.

Державний сектор має значний вплив на спрямованість зростання промислового виробництва. Тому повинні бути прийняті чіткі допущення в бюджетній політиці. Стосовно платіжного балансу, то в бюджеті має бути передбачена зростаюча частка, призначена для забезпечення економічного зростання.

Середні темпи зростання промислового виробництва повинні бути дещо вищими в порівнянні з темпами економічного зростання в країні і можуть становити в межах 5,5%–7,5%. Хоча на темпи зростання промислового виробництва, як

і економіки загалом, можуть негативно вплинути такі фактори, як зменшення росту чисельності населення, що може компенсуватися за рахунок зростання продуктивності праці, високі ціни на енергоресурси, нестабільність у реалізації економічної політики держави, зокрема в стримуванні інфляційних процесів, що впливає на паритет цін і збалансованість ресурсного забезпечення виробництва. У прогнозних розрахунках слід враховувати більш стрімку динаміку зростання цін, ніж у базовому періоді, хоча коливання цін, зокрема на енергоресурси, може бути і в бік їх зменшення в залежності від світової кон'юнктури. Можна очікувати, що інфляція в країні буде знижена і стрімке зростання цін може бути призупинено. В подальшому підвищення ефективності державної антиінфляційної політики дозволить зменшити річні темпи інфляції нижче 10%.

Зростання промислового виробництва регіону підтримується за рахунок збільшення витрат праці, капіталу і підвищення ефективності використання техніки. Можна припустити, що збережуться минулі тенденції як мінімум стосовно продуктивності праці, капіталу і сумарного фактора виробництва. В оптимальному варіанті сценарію передбачається зростання цих факторів виробництва в межах 1,08–1,15. Потрібно взяти до уваги можливі зміни структури промислового виробництва в сторону збільшення частки машинобудування та металообробки.

Розробка прогнозів розвитку промислового виробництва регіону повинна передбачати і проведення заходів для захисту навколишнього середовища. Стратегія, яка пов'язана з покращенням умов навколишнього середовища і економії використаної сировини, передбачає затрати капіталу. При цьому на покращення навколишнього середовища повинен бути спрямований додатковий капітал. Таке інвестування означає відволікання капіталу з потоку нових вкладень і відсутність швидкої економічної віддачі.

Між розвитком промислового виробництва, з одного боку, і якістю навколишнього середовища – з другого, існує певне протиріччя. Однак, незважаючи на цю обставину, передумовою ефективного захисту і покращення навколишнього середовища залишається економічне зростання як джерело ресурсів для проведення природозахисних заходів.

Особливе значення для обґрунтування прогнозів розвитку промислового виробництва регіону мають тенденції в енергетичній сфері. Енергетична політика повинна бути спрямована на забезпечення надійності джерел постачання і зменшення обсягів споживання енергоресурсів при виготовленні продукції. Потрібна диверсифікація джерел постачання енергоресурсів і зменшення залежності від іноземних постачальників нафти і газу – не до повного самозабезпечення, але до рівня енергетичної надійної самозабезпеченості при скороченні питомої ваги енергоресурсів на одиницю виготовлення продуктів. Необхідно приділити особливу увагу вибору правильного співвідношення між інвестуванням у технології енергозбереження і вкладеннями в розвиток нових внутрішніх довготривалих джерел постачання енергоресурсів. У напрямку досягнення енергетичної незалежності необхідним є перехід до збільшення споживання вугілля і ядерної енергії.

Приріст потужностей в енергетичній сфері має забезпечуватись в основному за рахунок атомних і вугільних електростанцій. Припущення стосовно майбутньої величини паливної складової витрат ґрунтується на тенденціях зміни цін на паливо. Затрати на заробітну плату, інші поточні витрати можуть бути встановлені в залежності від обсягу виробленої електроенергії в минулі роки, а в подальшому – методом регресії з урахуванням інфляції на розглянуту перспективу. За допомогою моделювання можна отримати баланс витрат і доходів, розрахунок

за джерелами і об'єктами фінансування, капітального будівництва, визначення структури основного капіталу і фонду амортизаційних відрахувань.

Прогноз зростання на основі факторних моделей виробництва визначається прийнятими гіпотезами підвищення ефективності ресурсів. Основними чинниками зростання ефективності промислового виробництва регіону є покращення якості витрат живої праці, підвищення технічного рівня основного капіталу і ефективності поєднання праці і капіталу у виробничому процесі. У всіх трьох варіантах прогнозу передбачається, що вплив першого і третього чинників на загальне зростання промислового виробництва регіону залишається на рівні минулого періоду. Що стосується підвищення технічного рівня капіталу, то в першому і другому варіантах сценарію збережуться темпи приросту, які були в минулому, а в третьому варіанті під впливом непередбачених змін впливу зовнішніх чинників і під їх дією ринкових умов призведуть до гальмування зростання виробництва. При прогнозуванні варіантів зростання промислового виробництва прийнята гіпотеза, що основні потенційні джерела майбутнього зростання рівномірно розподілені по всіх секторах промислового виробництва.

Список використаних джерел

1. Прогнозування соціально-економічного розвитку регіону: питання теорії та методології / наук. ред. Бойко Є.І.; НАН України. Ін-т регіональних досліджень. – Львів, 2005. – 234 с.
2. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України: у 3-х т. / [В.М. Гець, В.А. Александрова, Ю.М. Бажал, А.М. Гуржій та ін.]; НАН України. Ін-т економіки та прогнозування. Український форум; за ред. В.М. Геця, В.П. Семиноженка, Б.С. Кваснюка. – К.: Фенікс, 2007. – Т. 1: Економіка знань – модернізаційний проект України. – 544 с.

Бойко Е.И. Методологические положения прогнозирования развития промышленного производства региона.

Освещены методологические положения формирования прогнозов развития промышленного производства региона. Акцентируется внимание на обеспечении оптимальных перспективных управленческих решений, моделировании основных задач прогнозирования, определении основных показателей развития промышленных предприятий: прибыли, себестоимости, рентабельности основного капитала, объемов продукции и услуг. Рассмотрены сценарии для построения прогнозов.

Ключевые слова: прогнозирование, развитие, промышленное производство, расширенное воспроизводство.

Boyko Ye.I. Methodological Principles of Prognostication of the Region's Industrial Production Development.

Methodological principles for formation of prognoses of the region's industrial production development have been enlightened. Attention is emphasized on the securing of optimal perspective management decisions, determination of main indices of industrial enterprises' development: profit, costs, profitability of capital assets, volumes of products and services. Scenarios for construction of prognoses have been reviewed.

Key words: prognostication, development, industrial production, extended reproduction.

Надійшло 20.01.2009 р.